

Motion till riksdagen

1987/88:Jo858

av Alf Svensson (c)
om avfallshanteringen

Ekologiskt avfallssystem

De svenska avloppsreningsverken bildar betydande mängder slam varje år. När reningsverken byggdes kunde man på goda grunder anta att slammet kunde bli en resurs som kunde användas i jordbruket. Betydande mängder slam har också använts för det ändamålet. Som en följd av kemikaliesamhällets utveckling är i dag stora mängder slam oanvändbart för jordbruket därför att slammet innehåller alltför höga halter av tungmetaller eller kemikalier som är giftiga och därför gör slammet olämpligt som gödselmedel i jordbrukets livsmedelsproduktion. Det naturliga kretsloppet växt – föda – avfall – växtnäring – växt kan då inte upprätthållas, och det som är en resurs blir en miljöbelastning därför att slammet måste deponeras.

Enbart latriner från Sveriges befolkning torde, grovt räknat, innehålla 40 000 ton kväve, 5 000 ton fosfor och 10 000 ton kalium. Utöver dessa makronäringsämnen finns en hel flora av andra biogena ämnen som, framför allt i ett långsiktigt odlingsperspektiv, kan komma att visa sig vara ändå värdefullare för både bördigheten och näringskvaliteten.

Genom s. k. rationell drift har mullhalten och jordstrukturen på en stor del av den svenska åkermarken försämrats katastrofalt. Detta har hitintills, oftast mer än väl, kompenseras med höjda konstgödselgivor, bättre växtsorter och i övrigt förbättrad odlingsteknik. Mycket starka miljö- och även kvalitetsskäl talar nu för en sänkning av konstgödselgivorna. Latrin och annat organiskt hushållsavfall innehåller mycket mullbildande substans och näring för strukturuppbyggande organismer. Ett bättre utnyttjande av latrin och kompost från hushållsavfall skulle därigenom på ett effektivt sätt bidra till att förbättra bördigheten hos den svenska jorden.

Lättillgängliga råvaror av fosfor för mineralgödselframställning är mycket begränsade. Naturresursutredningen SOU 1983:56 kom fram till att de globala tillgångarna kan vara slut redan om 200 år. I all synnerhet är fosfortillgångar med acceptabel kadmium- eller fluor- och arsenikhalt mycket begränsade. Även kommande generationer har rätt till jordens begränsade resurser och kommer således att behöva nyttiggöra fosfortillskott genom mineralgödsel. Vi har moralisk skyldighet att hushålla bättre med resurserna. Konstgödseltillverkningen är energikrävande, och eftersom tillgången till miljövänliga energikällor är begränsad måste även den kvävehanteringen begränsas. Framställning av 40 000 ton konstgödselkväve kräver en energimängd motsvarande ca 60 000 ton eldningsolja.

Det sammanlagda växtodlingsvärdet för latrin och annat lämpligt organiskt hushållsavfall torde för Sveriges del uppgå till åtminstone 0,5 miljarder kronor/år i fredstid. När kompensation med konstgödsel inte kan ske på grund av miljökäl, avspärning eller trytande råvarutillgång är det mer betydelsefullt att kunna ta till vara resurserna och föra tillbaka slammet i kretsloppet.

Stora belopp har investerats i avloppsledningar och "reningsverk". Trots detta är redan nu vattendrag, sjöar och hav hotade. Stora områden av Östersjöns botten saknar bottendjur till följd av syrebrist. I Västerhavet rapporteras syrebrist främst på hösten. Till övervägande delen beror syrebristen på övergödning, bl. a. orsakad av läckage från kraftigt gödslade åkrar och från kväveutsläpp från kommunala "reningsverk".

Genom att inte växtnäringen i latrinet och annat organiskt avfall återförs till den odlade jorden utan ersätts med konstgödsel, uppstår en dubbelbelastning på grundvatten, vattendrag, sjöar, hav och ozonlagret. Detta är en del av hotet mot våra livsvillkor.

Den nu tillämpade avfallshanteringsprincipen är i grunden omöjlig. Avloppen från industrin och tipparna måste helt skiljas från hushållens avlopp om detta skall kunna användas. I hushållen måste matrester, vegetabilier och trädgårdsavfall separeras för att gå till en produktion av kompost/slam som vi kan använda utan risker i jordbruket.

På längre sikt är det vattenburna avloppssystemet orimligt. De stora vattenmängder som behövs för att transporten skall fungera gör det omöjligt att effektivt återvinna i vattnet löst eller blandad växtnäring och mullbindande substans. Om inte stora resurser skall tas i anspråk för torkning får slutprodukten hög vattenhalt. Detta medför att den inte till rimliga kostnader kan transporteras till åkrar som ligger långt från reningsverket.

Det behövs en hantering som är mer energisnål och mer resursbevarande. I dagsläget tillverkas sopsäckar i en energi-, resurskrävande och miljöbelastande process för att sedan fyllas med organiskt material, som t. ex. potatisskal, matrester, blöjor. Sedan transporteras detta med resurskrävande och miljöbelastande fordon långa sträckor till centraltippor där resursen blir till en miljöbelastning.

Känd teknik och redan uppnådda kunskaper om biologiska-ekologiska förhållanden utgör goda förutsättningar att finna lösningar som ersätter det nuvarande wc-systemet och annan i längden omöjlig avfallshantering. Målsättningen skall vara att slutprodukten blir en näringsrik mylla eller råhumus med låg vattenhalt, fri från naturfrämmande ämnen, skadliga bakterier och andra sjukdomsalstrare.

Av hittills kända metoder är det endast genom kompostering under bästa möjliga miljömässiga förhållanden som detta mål kan nås. S. k. multrumläggning eller wc-system med extremt låg vattenförbrukning, som är anslutna till närbelägna komposteringsanläggningar, är metoder eller system som bör bli föremål för en intensiv forskning och utveckling. Stora krav på driftssäkerhet och resurssnålhet måste därvid ställas på anläggningarna. Potatisskal, matrester, blöjor och annat lämpligt hushållsavfall skall också omsättas i anläggningarna. Disk-, tvätt- och badvatten bör kunna renas i minireningsverk.

Miljöpolitiska insatser och miljövärnande verksamheter har alltför ofta blivit akut och för sent påkallade. När oersättliga miljövärden och livsvillkor förötts analyseras verkligheten och skuldbördan fördelas. Det är angeläget att medel nu ställs till förfogande för en ekologisk, framsynt forskning som strävar efter att i görligaste mån sluta kretsloppet med en resurs-hushållande miljövänlig teknik.

Mot. 1987/88
Jo858

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär att ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete startas för ekologisk avfallshantering av latrin och annat organiskt hushållsavfall.

Stockholm den 25 januari 1988

Alf Svensson (c)